

LIBERTATEA

Abonamentul:

Prețul foii „Libertatea” cu adăusele sale „Foaia Interesantă”, foaia de glume „Bobîrnaci” și broșurile „Spicuri Economice”, e: pe un an 10 cor. pe 1/2 an 5 cor. — Pentru economi: numai 6 cor. la an! „Lib.” cu „Foaia Int.” pt. economi 8 cor. pe an. Pentru America 3 dolari; — România 40 Lei.

Foaie națională politică.

o o o

Apare în fiecare JOI.

Inserțiuni:

1 pag. 80 cor., 1/2 pag. 40 cor., 1/4 pag. 20 cor. etc. — Le inserate ce se dau de mai multe-ori, să fac reduceri de taxă

Inserțiunile ca și abonamentele, să plătesc înainte.

== Manuscriptele nu să dau înapoi. ==

POPOR CU DOUĂ LIMBI.

Inspectorul de școale din Deva iar se asemănă cu... Englezii!

Vineri și Sâmbătă în săptămîna trecută s'a ținut la Orăștie conferința învățătorilor gr. or. români din comitatul Hunedoarei (afară de Zarand). Ca temă de dezbateră a fost dată: propunerea limbii maghiare și școalele populare. Fiind vorba de asta, a venit la conferință și inspectorul școlar regesc dela Deva, Deneș, și viceinspectorul seu Popow.

Comisarul konzistorial, dl referent școlar I. Mateiu, a rostit o vorbire de deschidere frumos gândită în firul căreia a atins și sila în care sunt aduse școalele noastre populare de a propune în două limbi și a se sili să învețe pe copii așa de bine pe lingă limba mamei lor încă o limbă, încît cînd vor ieși din școală, ei să știe două limbi! Iși arată părerea, că acest lucru e o mare pedecă în munca pentru ridicarea poporului la lumina cerută de timpurile ce trăim, ba chiar și din punct de vedere pedagogic e o greșală. D-sa nu vede folosul acestui fel de învățatură în școala populară, pe care o primim fiindcă ni-o poruncesc legile țării, dar acolo ar fi mai bine în alt fel. — Cam așa a atins lucrul acesta, într'un loc în vorbirea sa, comisarul konzistorial.

S'a ridicat inspectorul de școale din Deva, sfătosul Deneș, și a răspuns la vorbirea de deschidere, apărînd cererea statului de a se învăța în școalele noastre două limbi, aducînd de pildă oblu pe — Englezii! Ci-că în Anglia încă se învață, începînd de jos, două limbi. Fiecare Englez pe lingă limba lui, mai învață o limbă. Așa de mult preț pune Englezul pe lucrul acesta, încît acolo om ce nu știe două limbi, nu e om! De merge numai să-și facă o asigurare de viață, îl întrebă: știi două limbi? Și de nu știe, nici nu-l ia la asigurare, — ca pe un om slab!

O fi. Dar dl Deneș uită că el trăiește în Ardealul cel românesc, care face parte din Ungaria și nu din — Anglia!

O fi ea de lipsă Englezului să mai știe o limbă, pe lingă a sa. Căci fiecare Englez e născut și crește pentru a fi negustorul sau industriașul mare al lumii, căruia Anglia îi e numai un

leagăn al copilăriei, un cuib mic pe o cracă a pomului lumii, din care în curînd are să zboare departe-depart, peste țări și mări, spre America, Africa, Azia și Australia, peste toată lumea! Că peste toată lumea se înfîde stăpînirea engleză și steagul națiunii engleze îl afli filfăind pe tot întinsul mărilor și pe toate cele cinci părți ale pămîntului. Om care face parte din o astfel de națiune ce îmbrășișează tot pămîntul, credem și noi, că are lipsă de a ști cel puțin două limbi!

Dar acum uită-te, dle Deneș, în jur de dta, și vezi că dta te afli în mijlocul unui popor pe care părinții și moșii dtaie, nemeșii, l'au nenorocit! Pe cînd Englezii înainte de asta cu veacuri, își cultivau cu sîrg poporul lor, părinții și moșii dtaie, nemeșii unguri, numai băteau în pînteni roada sudorilor poporului nostru, pe care l'au ținut legat cu fruntea de glie, nu l'au ridicat cu capul în soare în lumină. Și așa a rămas săracul popor așa de înapoiat, încît el nu să-și aibă ochii asupra întregii lumi, dar abia-i merg privirile pîn la capătul satului.

Acest popor de *altceva* are deocamdată lipsă: să-și cîștige cunoștințele cele mai elementare, care să l'ajute a se ridica din sărăcia lui cea mare pe care a moștenit-o după sclăvia tirană în care l'au ținut strămoșii d-tale! Să i dai acestui popor înfii cunoștințe de folos vieții lui plugărești, cari să l'ajute a da și el un pic înainte! Iar acestea nu i-le poți da în *altă* limbă, decît în limba pe care o știe dela mama lui. Cînd apoi, ridicat și el, va începe să deie din aripi și să zboare spre hotarele mai largi ale vieții, — atunci va veni vremea să învețe două ori mai multe limbi, pe care i-le va cere trebuința vieții! Și atunci le învață el, nesilit de nimeni!

Pîn' atunci înse, poate 50 ori și 100 de ani încă, acest popor plugăresc, și nu negustor universal ca cel englezesc, — nu are lipsă de școală cu două limbi, ci numai de cunoștințe, multe și bune, pentru viața lui de toate zilele, pentru plugăria lui! Căci avînd acele cunoștințe, va ști școale

mai mult folos din glia sa, și îmbogățindu-se el, va avea și statul mai mari foloase, că va avea dela cine căpăta mai mulți bani prin dări. Iar aceste bune povăziri nu i-le poți da decît în limba lui!

Iaca de ce, e cu totul greșit gîndul din care pornește inspectorul Deneș și toată politica școlară a lui și a mai marilor sei. Ei lucrează chiar din contră: a ținea poporul în neștiință, îi pun pedeci în cîștigarea cunoștințelor, omorîndu-i școlile prin siluirea cu limba maghiară ori închizîndu-i-le de tot!

Nu orbiți dară lumea prin asămănări cu Anglia, domnilor inspectori, că — nu prind!

Un dascăl.

Congregația dela Deva.

Un vot de încredere zmuls pentru Tisza după-ce întii s'au tras lui Tisza și partidului muncii cite trei măsele țapene! — Români au avut ținută bărbătească. Minunata batjocură ce le-a tras-o dl Dr. Iustin Pop.

Marți s'a ținut la Deva adunarea de toamnă a Congregației comitatului Hunedoarei. Venind la rînd înștiințarea dela guvern despre numirea lui Tisza de ministru președinte și a alor 3 miniștri încă, — și fiind fișpanul Mara prelin lui Tisza, comitetul conducător al comitatului a propus, ca nu numai să se iee la cunoștință numirea, ci să se voteze și mare „încredere” acestui guvern al scandalelor și al porcăriilor.

Prin asta au provocat pe membri ce să țin de partide politice de împotrivire, pe Români, ca și pe Ungurii koșuliști, să lupte contra unui astfel de vot! Am putea spune, că întreprinderea fișpanului de a stoarce votul de „încredere” pe sama lui Tisza, a slîrnit curală furtună de scîrbă în sufletele drepte și neslugarnice ale membrilor. Patru oare într'una s'a dat lupta între partide, pînă să ajungă fișpanul a-și vedea zmuls nenorocitul vot de încredere, contra căruia au votat aproape toți Români de față și vre-o 12 Unguri, de tot 44 voturi. (Zic aproape toți Români, pentru-că unii, vre-o 6-7, n'au votat nici cu noi, nici cu stăpînirea).

Lupta contra încrederii au început-o Unguri. Dr. Tolnai, adv. în Deva, care a făcut icoana întregă a slăvitului guvern Tisza și

a partidului pe care acesta se razimă, arătînd cum prin panama cu sarea, dată pradă unei bănci din Pesta, a ajuns a căpăta dela acea bancă pe sama cassei de partid patru și jumătate milioane, pentru stricarea sufletelor alegătorilor, — iar mai nou dela întreprinzătorii casinei celei cu jocuri neierlate, alt milion și jumătate, — și cite vor fi încă cari nu s'au descoperit! E înse un semn al timpului, că pe cînd acest domn înșira cele mai urite fapte ale guvernului, umblări necinstite în jurul contractelor ce le închee statul în feluritele lui davereri, — domnii cei mai mulți, munka partiștii, își făceau haz de tot lucru, ca și de ceva „fîresc”!.. Așa de mult a căzut, a pulzezit, la noi bunul simț.

Dr. Ajtai (Hajeg) e al doilea care ia cuvîntul, tot contra încrederii, și spune că ce s'a făcut în dieta din Pesta, unde s'a băgat puterea poliției și s'au dat afară deputații rupînd hainele de pe ei, ca să nu mai apere libertățile țării, s'a putut face numai sub un președinte ieșit din casa de nebuni, cu învoirea multor suflete de slujii! Iar putrejunea ce iese la iveală pe urma panamelor cu sarea și cu ruleta (jocul de noroc) de pe inzula Margareta, — arată stricăciune sufletească în gradul cel mai mare! Astfel de moravuri au dat de mal și o împărăție mare ca cea romană, grecească, și mai nou pe cea turcească, — iar Anglia nu stăpînește lumea de veacuri prin armate, că are mai puțină armată ca orice stat asămănător ei, ci prin curățenia moravurilor sale! Să nu ne mai asămănăm dară (noi Ungurii) tot cu Englezii, ci mai bine cu Turcii, că ni-se mai potrivește!, — zice Dr. Ajtai.

Așa zicem și noi!

Se ridică apoi Dr. Rosenberg, și — linge sare, linge, mă, de nu l'ar întrece cel mai bleg berbec...

Dr. A. Vlad.

Ia cuvînt dl Dr. Vlad și zice: Dacă guvernul umblă după aceste „voturi de încredere”, e semn că are lipsă de ele, simțînd însuși cît de puțin mai are încrederea adevăratei țări. Cere vot dela congregațiile astea, în care stau slujbașii, notarășii, arindașii, cari votează încredere și la mama-pădurii dacă e în scaunul de ministru din Pesta!

Au nu tot d-voastră, care votați azi „încedere“ cu atîta foc lui Tisza, ați votat acum cîțiva ani, încă și mai înfocați, încredere celorlalți, aflîndu se atunci ei la putere?! Ce să dea un om serios pe acest vot al vostru? Spuneți că Tisza e „curat“, numai alții de pe lingă el au păcate. Nu știți vorba Romînilor: Spune mi cu cine te însoțești și îți-o spune cine ești! Dacă Tisza e așa curat, cînd s'a încredințat de stricaciunea celor din partidul său, de ce n'a zis: Vă trimit pe toți acasă și fac alegeri noue, cer adecă votul țării, — nu a cîtorva mameluci de prin congregații, — să vadă dacă țara este ori nu scandalizată de isprăvile date pe față în jurul partidului pe care mă razim? Să poștească, de vrea să vadă încrederea ce o are azi în țară, să i ceară de nou votul, făcînd alegeri noue, — dar fără gendarmi și fără bani!

Partidul nostru național român, n'are încredere în acest guvern și nu-l poate onora cu încredere, căci vede faptele lui, care sunt toate îndreptate contra vieții culturale și naționale ale popoarelor nemaghiare. Dovadă întîmplarea dela Elisabetopol, unde șovinistii dela oraș au oprit prin statut, să se mai joace teatre ori să se țină ceva adunări, economice, culturale, ori ce, decît în limba maghiară! Inuși ministrul de interne de pe atunci, Andrásy, a aflat că e o nesocolință ce să face și a dat voie a se ținea o producție românească ce apelase la el. Dar cei dela oraș n'au scos statutul din putere. Acum l'a apelat un avocat român, cerînd guvernului Tisza, să aducă acel statut în consunare cu legea, că nu poate fi statutul peste lege! Și ministrul de interne de acum, cumnatul lui Tisza, a respins recursul, așadar a întărit nelegiuirea dela Elisabetopol! Afît de mult vrea acest guvern „pace“ și „bunînțelegere“ cu neamurile nemaghiare din țară! Cum să i votăm noi „încedere“?

Dumneavoastră trebuie să pășiți încă multe, ca să învățați minte! Că nici după pășania Turciei, bărbășii de stat unguri, n'au înțeles și nu înțeleg, că țara asta numai așa poate fi fericită și poate privi cu liniște la viitor, de va introduce moravuri curate și purtare dreaptă față de toate popoarele ei!

N'avem încredere în acest guvern, sunt contra propunerii comitetului permanent.

Dr. Iustin Pop.

— Un discurs pișcător —

Amicul meu Dr. Vlad, prea a luat lucrurile pe ideal! Crede că în țara asta să mai poate cineva încălzi și călăuzi de stări ideale! Așa cum dsa o dorește, au mai dorit această țară bărbășii politici Deák, Eötvös, Berceșenyi, și au și pornit-o pe acea cale, dar strigoii politici ce li-au urmat la conducerea țării, au stricat-o așa de tare, încît bărbășii mari numiți, de

s'ar scula, nu și-ar mai cunoaște țara! N'ar dori să mai învie în ea așa cum e! Dar nici strigoii politici de azi, n'ar dori ca acei bărbășii să mai învie și să i vadă ce fac!

Astăzi lumea e mai „realistă“, mai neguțătorească. (Aci vorbitorul o întoarce pe ungurește, pentru a pricepe „domnii“ mai bine ce le spune în ochi!) Azi tot omul se apucă de vre-o liferare ceva (fabricare și căraușire de mărfuri ori lucruri cari aduc venit bun căraușului, liferantului). Indesebi conducătorii noștri de comitate, s'au făcut mari liferanți de — încredere guvernului. Că au băgat de samă, că e asta o întreprindere foarte practică, răsplătitoare. Bani la ea, capital, nu-ți trebuie, (doar nițică piele mai groasă pe obraz), și ciștiiji cu ea slujbe, titluri, înaintări, tot felul de bunătați. Apoi, mă rog, eu vă propun drept aceea, ca, potrivit cu felul cum vă înțelegeți rostul, să trimiteți la Pesta „încedere“ nu numai lui Tisza, ci și lui Lukács și lui Ieszensky! S'o pachetați bine și s'o presărați gros și pe deasupra și pe de laturi cu... sare, fiindcă sarea are aci rost îndoit: și simbolic (aducător aminte de ceva) și și preservativ (adecă ajulînd să nu să strice), — ca să nu se strice cumva de tot până la Pesta! Ba propun să li-se trimită celor trei domni și trei pălării-panamă, ca potrivit cu darul și cu oamenii... (Ungurii hohotesc și ei de ris, infundat, de buna ba-jocură; Români strigă: bravo! trăiască!).

A trebuie, — închee dl Dr. Pop, — să vină astfel de votări de „încedere“ politicilor dela Pesta, după fapte ca cele ce li-se sparg azi în cap, căci aceste votări slugarnice vor să provoace legile sociale, morale și legile vieții, cari să vînture odată țara asta de aerul stricat, înecat de putrejun, ce o apasă! (Vorbitorul e aplaudat și aclamat de Români și de opoziția maghiară).

Haragos Ádám, avocat, după născare român și el, dar un păcătos vîntor de „grăție“ la „domni“, — linge sare, linge și el aspru?!

Dr. Farkaș, notar public, scoate limba de un cot ca să poată linge mai bine!

Dl Vasile Damian, protopop și deputat, — spune: Mă mir, onorată congregație, că cu ce se perde aici vremea scumpă. Să votăm „încedere“ guvernului, să căutăm grații la el, — pe cînd țara e în foc. Și noi focul acesta nu-l vedem și nu cercăm macar a-l slinge! Dv. vă întreceți în a preamări pe cei ce împing țara spre prăpăstii cele mai primejdioase! E atîta lipsă și nemulțumire în țară, și cine-și bate capul cu ea? Indesebi nemulțumite, și cu tot dreptul, sunt popoarele nemaghiare, pentru multe suferințe ce îndură pe terenul cultural și pe toate. Să nu așteptăm domnilor pînă ce acest popor, ce

prea mult știe suferi, va ajunge a-și cere el pânea și drepturile!

Aș! Toacă la urechea surzilor. S'a pus la vot: 132 de mameluci au dat din cap votînd încredere lui Tisza, iar 44 voturi între care vre-o 10 ungurești, celelalte românești, au votat contra. (Eram de față peste 40 Români, dar unii n'au votat nici șă, nici șă. Deși a nu vota cu partidul, e ca jumătate de vot dat contrarului!).

Era oara 1 d. a. cînd fișpanul a putut în urmă zmulge acest vot, după o harță încordată și plină de răniri grele la adresa iubitului său Tisza și a partidului celui cu sarea și cu ruleta.

S'au început alegerile. În comitetul permanent printre vre-o 20 de Unguri și Iidani, s'au ales și 2 Români, dnii Vasile Dămian și Dr. I. Mih. Par' c'am fi în comitat ce ar sta numai din pinteni și din nasuri coroiate, și Români ar fi în el numai de sămînță!

La postul de vicepreședinte al sediei orfanale, a fost ales dl A. Candrea, asesor al acelei sedrii. Avusese de contracandidat pe fratele vicșpanului, Csulai, dar avînd și vre-o 25—30 voturi dintre Unguri, cu cele vre-o 45 de voturi ale Românilor, a ieșit dsa.

Pentru Orăștieni

două sunt mai de interes din hotărîrile luate în această congregație:

— Reprezentanța orașului nostru hotărîse să iee două „autobus“-uri imbiate de armată. Sunt niște trăsuri-omnibus, trase de motoare, atît pentru căraușitul de persoane la gară și dela gară, cît și pentru dusul și adusul de povară dela gară. Primăria crede că după acelea va avea orașul un venit însemnat. Duc mai ieftin ca omnibusele de azi, și neasămănat mai repede. Hotărîrea fusese recurată. Comitatul a respins recursul Autobusele pot fi preluate dela erarul militar.

— Postul de inginer-orășeneșc, organizat provizor de orașul nostru (și ocupat deja de dl inginer L. Bohățel), nu a fost întărit de comitat, nici cel de desemnator lingă el, ce se cerea.

Pentru monumentul VLAICU

am mai primit la administrația „Libertatea“, daruri dela următorii frați din comuna Briznic (cercul Dobrei):

Petru Incicău, inv. a dăruit 2 cor. Vilma Incicău 1 cor. Viorel Incicău școl. cl. I. elem. 50 fil. Iulian Ioson, paroh 2 cor. Dna Berta Ioson 1 cor. George Oprîșan, propr. 1 cor. Todor Ioson, propr. 1 cor. Todor Iuga, primar 50 fil. Barbu Avram, paroh pens. 40 fil. Lazar Danilă 10 fil. Josan Nicolae 10 fil. Roza Goțiu 4 fil. Nicolae Goțiu 10 fil. Cerce Rusalin 4 fil. Lung Ana 22 fileri, Boie Lacs 10 filer George Peica 10 fil. George Iorgovan 10 fil. George Ghiara 20 fil. Neta Dimitrescu 20 fil. George Bobuța 20 fil. Todor Goțiu 20 fil. Iosif Flore 10 fil. Nicolae Ioson 6 fil. Rusalin Ioson 10 fil. Roman Dimitrescu 20 fil. George Farău 8 fil. Nicolae Moisă 8 fil. Iosif Cerce 4 fil. George Goțiu 20 fil. Roman Iorgovan 10 fil. Filimon Goțiu 20 fileri. Suma totală cor. 1216.

Banii s'au depus la „Ardeleana“ unde se păstrează tot ce s'a adunat și ce a venit la Orăștie.

Parastase

s'au slujit Dumineca trecută, la împlinirea alor 6 săptămîni dela moartea regretatului Aurel Vlaicu, — în cele mai multe biserici românești.

În biserica gr.-or. română din Orăștie s'a slujit parastas prin amîndoi parochii și s'a purtat tasul (discul) pentru adunarea de daruri dela popor pe sama monumentului, — și s'au adunat, așa creițărește, dela popor 35 cor. — Inteligența și-a făcut, precum știm, datoria, dînd pe lista dela Orăștie sume frumoase.

— În Baliz (lingă Piski) s'a slujit parastas pentru Aurel Vlaicu tot Duminecă în 26. Oct. n. și s'a purtat disc pentru adunare de daruri și s'au adunat 18 cor. 54 fil. — cari trimișindu-se la noi, prin episcopul Petru Birișoni I. Iovan și dl preot Petru Șinca, s'au depus, dimpreună cu alle sume, la „Ardeleana“.

— În Vințul-de-jos s'a slujit tot atunci parastas prin prea on. dn protopop onorar Nicolau Maniu, care a rostit și cuvîntare de jale pentru Vlaicu și s'a adunat cor. 22. 14 fil. partea cea mai mare dăruită de stim. dnă Valeria Iulian Vulcu, — cari bani trimiși nouă, s'au depus la „Ardeleana“.

— Dl Ilie Grițoiu din Caransebeș ne-a trimis 10 cor. 20 fil. pentru același scop (scrisoare cu amănunte încă n'am primit). S'au depus la același loc.

Nori negri pe cerul foilor noastre românești.

Tisza e Anticristul după care trebuie să urmeze poporul răzbunător al multelor încălcări ale drepturilor cetățenești și omenești din această țară!

Nu sunt foile azi destul de strînse de grumaz? Dar nu vedeți că noi nu putem grăi decît tot cu jumătate de gură și nici pe departe nu putem spune tot ce ne apasă inima? Am ajuns, mă rog, de ne ceartă cetătorii, spunînd că nu scriem destul pe aspru și așa de fulgerător cum s'ar cădea în fața faptelor mizerabile ce să săvîrșesc de purtătorii puterii, sus și jos! Suntem acuși bănuși a nu mai fi așa de buni Români, cum se așteaptă dela noi a fi, prin foi!

Apoi, dragi cetitori, dea Dzeu să fiți voi toți mai buni Români ca noi (adecă decît noi să nu fie nici un Român mai slab). — că atunci vi-am arăta noi cum, fără a scrie nici așa de aspru cum azi scriem, — am schimba sufa țării aștea în o lună de zile!

Dar, pe cît îngăduie asprimele legilor și mai ales asprimea cu care deregătorii aplică legea față de noi, — scriem încă destul de înimos. Avem însă durerea a vă vesti,

că vor veni nu peste mult vremuri, de nu vom putea scrie nici ca azi! Să va pune foilor române pumnul în gură, încît abia scrișniri de dinți și gemete surde veți mai putea auzi luînd în mână aceste foi!

Da! Și tot Tisza e călăul ce aruncă acum și foilor ghilțul în grumaz și le pune pumnul în gură!

Săptămîna trecută ministrul de „dreptate“ al lui Tisza, a înaintat dietei *lege noue de presă* (de tipar), care aduce zeci de feluri de lanțuri noue pentru pus pe mâinile și pe picioarele foilor, și lăcate pe gurile lor!

E destul poate să spunem atît, că noua lege are, printre multe alte strîmtorări a foilor, și pe aceea, că zice: Dacă o foaie a fost pedepsită de 3 ori în timp de 2 ani, ieșirea ei mai departe poate fi oprită, ca pedeapsă, pe timp de un an sau mai mult! Dacă cineva să înștiințeze că vrea să scoată o foaie nouă, *deregătorile pot să nu iee la cunoștință înștiințarea lui!* (Pân'aci ori-cine, ori-și-cînd putea înștiința scoaterea unei foi nouă, și deregătorile n'aveau dreptul a opri acea scoatere, ci numai s'o fină dară în ochi, să-i urmărească lucrarea.)

Ce va să zică rînduiala noiei legi alui Tisza? Vine și unei foi de care nu-i place guvernului, îi dă 3 pedepse în 2 ani (ba și-le dă în 2 luni!) și apoi o oprește! Stăpînii foii ar scoate altă foaie. Să înștiințeze cu foaia nouă, — deregătorile zic: Dar nu te lăsăm!

În felul acesta se pregătește Tisza a pune pumnul în gură și gazetelor românești, făcîndu-le să nu mai atace politica lui ori — să piară!

Dar pe cît vedem un vifor mare s'a ridicat și între foile maghiare contra acestui plan de lege, — și e mare întrebare de va ajunge a fi lege în forma în care Tisza l'a ticluit. Vom vedea.

Luptă la comitat.

— Alegerile de membri noi. —

Apelul dela Făgăraș.

Peste 75 de fruntași ai vieții românești din comitatul Făgărașului, în frunte cu dnii Dr Șenechea prezidentul clubului comitatens român, Mat. Jiga, secretar, protopopul Borza, vicarul Iac. Popa, Dr Iancu Meșianu, deputatul Dr. Șerban, protopopii Hamza și Brumboi, apoi 16 advocași români din comitat, și numeroși preoți, proprietari și funcționari, — au lipărit și împărțit în comitat un călduros *Apel* (chemare) cătră alegătorii români, conjurîndu-i ca Marți săptămîna ce vine, în 4 Novembre nou, cînd să vor face alegerile de membri în acele 11 cercuri de alegere: la Tohanul vechiu, Șinca veche, Șărcala, Veneția de Jos, Mărgineni, Vaidarece, Volla, Lisa, Viștea, Arpaș de Jos și Scorei, — *tot alegătorul român să fie la postul seu!* Să nu lip-

sească nici unul dela voi și nici unul să nu se depărteze de tabăra națională!

Chemarea e foarte cuminte. Ea roagă pe tot alegătorul să voteze numai pe astfel de candidași, cari sunt *neatîrnători* față de deregătorii varmeghiei, — și așa nici chiar pentru slujbași cari sunt Români, să nu-și dea votul, căci aceea se duc cum le poruncesc stăpînii lor și așa în luptele grupului român în sala comitatului, n'au de ei nici un folos!

Punem cu toată căldura la inima celitorilor noștri să se facă apostoli zeloși și neînfricași ai acestei chemări, și în ziua alegerii să spriginească din toate puterile lista partidului român! În Apelul dat sunt puși cu numele și candidașii partidului nostru! Numai pe aceia să voteze!

Comitatul Făgăraș e acela, care are mai mult pulință de a fi condus de puterea Românilor! Că nicăiri străinii nu sunt mai pușini și mai slabi față de Români, ca aci!

Și în alegerile de deputași, comitatul Făgăraș a fost prin cele mai brave! Cu cît mai virtos binele seu propriu care, ca la alegerile pentru comitat, se facă, ca în dieta comitatului, în congregație, se trimiță numai Români *neatîrnători*, — cari să-l mai scutească pe popor și de multe aruncuri și dări pe care membri streini le încearcă pe spatele poporului nostru, acolo unde ei au puterea!

Fii bravi Români făgărășeni, urmînd pe fruntașii vostri buni Români!

Același cuvînt îl adresăm și alegătorilor români din celelalte comitate din toate, în cari se fac în curînd alegerile!

În comit. *Carăș-Severin* vor fi alegerile în 17 18 și 19 November n. în 70 de cercuri, avînd a se alege 150 de membri la congregație. Dacă Românii din acest puternic comitat românesc, care într'un rînd ne știu da 5 deputași pentru dieta din Pesta, — ar mai fi și azi acei bravi alegători cari fuse de data aceea, — apoi cele 150 de scaune în sfatul comitatului, toate, ori aproape toate, s'ar da la Români *neatîrnători*, la fii credincioși ai poporului și ai partidului nostru național. Siegescismul înse a întors pe dos sufletele în mulțime de preoți și după ei și alți fruntași ai satelor noastre, cari se desbracă de orice vrednicie, așa ca cei din comitatul vecin al Aradului la alegerile ce trecură, — și de aceea nu putem lega cele mai depline nădejdi nici de lupta ce o vor da în jurul alegerilor pentru congregație! S'a dus veste rea țării lui Brediceanu. Români bănășeni! Faceți să invie între voi duhul cel mindru și falnic, care făcu într'un rînd se vă copere lumea românească cu aplauzele sale și cu laude fericite! Revențiți la calea

cinstei naționale și la alegerile în preajma cărora stați, scuturați de pe umerii vostri pe strigoii politici cari vă duseră de cîteva ori pe căi rușinoase, — și dați neamului, prin o purtare bărbătească, privilegiu se vă aplauzeze de nou și se vă încunune cu laudele sale strălucitoare!

Așa să fie și aci în celelalte comitate cu Români, pretulindenea!

In comit. Hunedoarei

sunt puse alegerile de membri la congregație pe 15 *November n.* Rugăm cu stăruință pe conducătorii poporului nostru din fiecare comună, a nu lăsa pe alegători să se făgăduiască notarilor și tuturor contrarilor cu suflet viclean ce vin dela oamenii stăpînirii, — ci să se ducă cu cinste la locul alegerii și să voteze pentru candidașii români pe cari îi știu cu suflet mai bun românesc!

Tunuri nouă, cu țevi mai lungi vor fi date artileriei.

De săptămîni de zile să fac probe cu vre-o 4 feluri noue de tunuri, pe cîmpiile de probă dela Hajmáskerek. Ci-că conducerea militară a aflat de foarte bune două din cele 4 tipuri nouă de tun, unele ca tunuri de cîmp și altele ca tunuri grele (de cetate), și pe acestea au să le fabrice acum pentru toată artileria, înlocuind tunurile de azi. Fabrica Skoda din Austria și cea din Győr (Raab) în Ungaria, vor fabrica cele două soiuri nouă de tun. Sunt tipurile pe care le are armata franceză, cari și în războiul din urmă cu Turcii, s'au dovedit mult mai presus decît tunurile nemțești Krupp. Noiele tunuri de cîmp sunt foarte lungi: au o țevă cam de douăori așa de lungă, ca țeva tunurilor de azi.

Mulțam de învoire. Vai de pielea noastră, a cetățenilor plătitori de dare, pînă vom plăti și prețul acestor tunuri „mai bune“, cu coadă mai — lungă.

Sîrbia și Austroungaria

Foilor maghiare li se trimite din Belgrad știrea, că ministrul președinte Passici a chemat zilele astea la sfat pe toți capii partidelor politice sîrbești, ca să iee o hotărîre, ce finută să aibă de aci încolo față de Austroungaria, care ni scoase din Albania fără a lăsa ca să-și îndrepte undeva granița față de neliniștii vecini?

Și, zicea știrea, toți bărbașii politici au spus, că Sîrbia are să caute pentru viitor cu toată țaria prelinia Austroungariei! Un vorbitor a zis, că stările internaționale (dîntre țări și popoare) cer azi ca Sîrbia să se pună pe pictor de bună prelinie cu vecina sa tare.

Un vorbitor a arătat cu documente istorice, că Sîrbia își poate mulțumi ființa și dezvoltarea sa în înființarea linie Austroungariei (?) și că orice politică sîrbească, cu alt ascușiș, ar trebui osîndită! Cîțiva vorbitori au arătat, că doar purtarea Austroungariei față de Sîrbia chiar dela începutul războiului, a ajutat în măsură nu mică la aceea, ca Sîrbia să aibă izbînzile ce le-a avut!

Și astea foile maghiare le publică cu toată serioșitatea. (Vezi de pildă Bud. H. din 29 Oct.) Și în orbia lor nu văd, că e o simplă bătae de joc șireată a gazetelor sîrbești.

Știri uimitoare.

Rusia ar fi sprijinind pe cei ce ajută scurgerea oamenilor din Austria și Ungaria!

Un ziar din Berlin ține a ști, că s'a descoperit, că societatea „Canadian Pacific“, care ajută tuturor celor ce nu căpătau pașapoarte la America, să poată merge și fără pașaport, — e ajutată de Rusia în această lucrare a ei!

„Canadian Pacific“ a ajutat să plece din Austria și Ungarie numai în 2 ani din urmă vre-o 600.000 de oameni fără pașapoarte, — cei mai mulți tot bărbași tineri datori a sluji încă sub armă, ori flăcăi neajunși la măsură.

De ce? Ca să slăbească și în acest fel pe Austria, așa ca la caz de războiu, să aibă armatele pe hîrtie, dar cînd o să sufle cu trimbița a dunarea (Vergatterung!), — să n'aibă cine-i răs-punde!

Alît de departe ci-că merge a furisita politică pa care Rusia o duce contra Austroungariei, pregătindu-i zile cumplite atunci cînd o fi să se dea marea măsurare între ele!

Și ce i-o mai fi cocînd despre ce n'avem știre!

Mîna Rusiei, printre Ruteni.

Ziarele maghiare din Pesta se plîng, că nici Rutenii, cei crezuși morți și maghiarizași pe vecie, nu s siguri de tot maghiarizmului, — că ci-că nu le dau Rușii pace! De ani de zile se lucrează printre Ruteni să-i treacă dela gr. catolici la religia orientală rusească, ca să fie deja de pe acum mai aproape de pielea Rusiei, care își are ochii asupra lor.

Procurorii reg. au arestat și au pornit procese contra alor peste 90 de persoane, ca, mi-te, așijători ai poporului contra naționalității maghiare, contra credinței față de Domnitor și țară, — și cite toate.

Hm! Lucru naibii. Încă o să-i vedem și pe Ruteni în picioare! Li ridică procurorii unguri!

FUNDAȚIUNEA Episcopului Radu.

Numărul cel mai nou din „Unitatea” aduce următoarea știre frumoasă: P. S. Sa Dr. Demetriu Radu, Episcopul Orăzii-mari, a depus în săptămîna trecută suma de 27.000 coroane, în hîrtii de valoare, la perceptoratul regesc din Lugoj, ca Fundațiune vecinică pentru un pat peste anul întreg în spitalul cel nou comitatens din Lugoj.

Dreptul de împărțire la miluirea acestui pat, fundatorul l'a dat Episcopului Lugojului după timp. La cîștigarea dreptului de a folosi în timpul boalei lor acest pat gratuit, sunt îndreptățiți la locul întii preoții bolnavi ai celei dieceze, unde fundatorul a păstorit, cum se știe, șeasă ani.

Încît știm, la noi este cea dintii o asemenea fundațiune ca faptă a îndurării, menită a alina suferințele slujitorilor sfîntului Altar, ajunși la zile de neputință. Și suspinurile celor ce se vor folosi de acest dar, suntem siguri, vor vesti pe vecie sentimentele de milă izvorite din inima bunului Arhiepiscop.

Știri politice

Impăratul Wilhelm la Viena.

Zilele astea Impăratul Germaniei a venit să cerceteze pe pretinul seu Principele Francisc Ferdinand d'Este, Moștenitorul tronului Austro-ungar, la Konopist, unde Principele are moșie mare și loc frumos de vinătoare. După ce a stat 2 zile acolo la „vinătoare”, de fapt la sfaturi politice cu viitorul cap încoronat al Impărăției, — a mers pe jumătate de zi la Schönbrunn (lingă Viena) de a făcut o vizită și bătrînului Impărat, — pentru a arăta, vezi dta, lumii, că nu e drept ce să spunea, că între Impărăția Germaniei și a Austriei s'ar fi ivit ceva răceală, înstrăinare după neînțelegerile ce au urmat după pacea dela București, (pe care Austria cerea s'o revadă și schimbe marile puteri, dar Germania zicea: ba să rămîna numai așa, că bine e cum s'a făcut la București!).

Ca, dară în fața lumii să se arate că nu e nici o înstrăinare între conducerea celor două Impărății Capetele lor s'au cercetat între sine.

Interesant e, că aproape pe același timp a fost pusă la cale și vizita Principilor României la Viena, ca ventrea lor să netezească și zvonurile înstrăinării României...

E de lipsă că bătrînul nostru Domnitor să fie liniștit prin vizite de astea „pacinice”, în timp de pace. Poate și în ochii altora e bine să se arunce astfel de nisip.

Limba română în Basarabia.

„Pester Lloyd”, foata Jldovilor bogătași și a guvernului din Pesta,

aducea zilele astea cu bucurie și țire, dată după oarecare foi rusești, că aceea ce s'a spus despre slobozirea limbii românești în bisericile și mai ales în școlile din Basarabia. au fost numai vorbe goale. Nu se găsește nici un Ucaz (poruncă dela guvern ori dela Țar) care să fi rînduit acest lucru! Ba o foata șovinistă rusească zicea că Rușii nici nu doresc așa ceva!

Apoi bucuria foii jidovești nu e cu temei. E drept că Ucaz dela Țar ori dela guvern, nu este, că nici nu-i lipsă să fie, — fiind aceea treabă ce să ține de Conducerea bisericească rusească! Prin aceste deregătorii s'a pus lucrul la cale.

Mai nou (știri aflate în săptămîna de față) să vestesc următoarele din Chișineul Basarabiei:

Conzistorul din Basarabia are de gînd să hotărască în o ședință apropiată a sa, ca în acele părți ale Basarabiei, unde Românii sunt ei mai mulți, și ca limbă oficială a deregătorii bisericești, să se folosească limba română!

Iar Ministeriul de școale al Rusiei a întărit budgetul pentru zidirea unui gimnaziu de băieți în Basarabia (pîn'acum nu era, ci pentru gimnaziu tinerii basarabieni trebuiau să meargă departe în lăuntrul Rusiei), — și la acest gimnaziu cei mai mulți profesori au să fie Români!

Sunt tot aștea semne de luare aminte față de neamul românesc din Basarabia, — ceea ce pîn'aci nu se vedea. Și de bunăsamă nu de frica Românilor din Basarabia, ci pentru a îmblînzi și a îndulci — pe rîvnita Românie!

Politicii Unguri nu pricep nimic din toate acestea?

Principii României la Viena.

Luni în 27 Octobrie au sosit la Viena Principii României, anume Principele de Coroană Ferdinand cu Principesa Maria, însoșiți de cei 3 fii mai mari ai lor: Prințul Carol, Principesa Elisabeta și Principesa Maria, — pentru a face o vizită Curții Impărătești.

M. Sa Impăratul Fr. Iosif a făcut o vizită la hotel Principilor români; iar după amiaz s'a dat la Curte un prinz de paradă în onoarea iubiților oaspeți, luînd parte și Principele de Coroană Francisc Ferdinand și alți membri ai familiei împărătești. Foile din Viena dau mare înșămînatate acestei vizite, și spun că ea înseamnă, că Curtea regală Română nu are gînd a se înstrăina cu inima de Curtea Vieneză și de cea din Berlin.

Nu știm cum, dar să pare că Curtea Regală română, așa e de trasă de mîneacă cînd spre Viena-Berlin, cînd spre Petersburg, — încît singură nu știe încotro să mai facă ochi dulci și cu cine se nu se strice dară?..

Ca și cum între cele două mări, slavă și germană, ar fi foarte a-

propiate zilele unei măsurări a puterilor. Și ca și cum fiecare e de credință, că cumpăna puterii le e aproape la fel de grea și numai dela aceea una alîrnă care să iasă de-asupra, că pe cine va sprigini România? Cumpăna în care România își va arunca sabia, — a învins pe cealaltă!

Și par' că li-i grabă tare a și-o asigura și unul și altul, doar va sta pe partea sa!

După cum vedem scriindu se în Țară și după cum cit să poate înțelege din vorbele politicilor, apoi nădejdea ca România să stee pe partea Austro-Ungariei, e tot mai palidă, din pricina politice maghiare dela Pesta față de noi Românii.

Vom vedea încă cum s'or forma lucrurile.

La vremuri noue, oameni noi!

Noue puncte de razim la sate,
în mijlocul poporului.

Cele din urmă privilegii de mari lupte naționale, au scos la lumină lucruri neașteptat de slabe în multe părți printre Românii noștri. Au scos îndeosebi la lumină, că — politici unguri din Pesta prea au cunoscut bine slăbiciunea celei mai mari părți din preoțimea românească — toată cinstea celor la locul lor!, — cînd și-au făcut planul de a și-o supune politicește prin apropierea sa cu grăunțe de această preoțime.

Congrua ne-a stricat pe prea mulți preoți. Până a nu avea congrua, — preoții noștri erau toată nădejdea celor ce diriguiesc politica neamului nostru, ei erau stîlpii de razim firesc a întregii muncii naționale în mijlocul poporului. Și fiecare preot român își ținea de o mîndrie firească a lui, a slujii cît mai românește această muncă!

Azi, nu tocmai! Mulți cred că pentru întregirea dela stat, ei ar fi datorii a se închina la alți sfinți, nu tot la vechii și curajii noștri sfinți românești, care sunt: înălțarea neamului prin cultură românească și întărirea lui în mîndria de sine, învătarea poporului a umbla cu fruntea ridicată, a și merge căile sale deosebite, cu ochii mereu pe aceeași stea luminoasă: mărirea acestui popor! Și cred că pentru banii ce li-se dau din visteria țării, care și a noastră e, — trebuie să se închine spre sfinții cu pinteni, cu ismene largi și cu mustațe năclăite.

Foarte trist se dovedi asta la alegerile trecute de deputați, și doar și mai trist la alegerile din săptămîna trecută de membri pentru congregaște în comitatul Aradului!

Precum spune „Românul”, cei mai mulți preoți din comitat, gr.-or. ca și gr. cat., s'au purtat rușinos de tot: S'au dus și ei, au dus și poporul, în tabăra celor dela putere; alții au venit ei singuri în

partea națională, iar poporul l'au lăsat (ori l'au chiar împins de spate) în tabăra contrară. Ba s'a văzut și un preot uitat de sine, care a pîrit pe față la notar pe oamenii cari țineau cu lista românească, împințindu-i încă el pe deregătorul puterii zicîndu-i pe ungurește: „Poartă un pic de grijă, dle notar, că iute aștia vor să voteze cu lista Valahă!”

Uf, ucigă-te crucea, necurate, dar tare te-ai putut apropiă de anumite suflete!

Destul că, cu astfel de purtări, din vre-o 120 de candidați români, puși toți în cercuri în care Românii fiind mai număroși în listă, pot să și aleagă tot oamenii lor, — sau ales abia 18 inși! Abia a 6-a parte din ciți puteau să fie aleși.

Aci nu mai merge cu amăgirea de sine, aci e lucru vădit ca de doue ori doi patru, că vremuri noue, folosind arme nouă, au tras după sine stări noue de lucruri. Și e un scrut văzător și un slab politic, acel care între împregiurări noue, nu cearcă să folosească și el alte arme, nu tot pe cele vechi!

Vremurile noue ne-am zmul din șirurile cinstiților luptători naționali, cam 3 din 4 părți a preoțimei. Doar a 4-a parte e încă bună, la locul ei. Cealaltă — s'a dus.

Așa, conducerea națională are foarte mare și grabnică datorință, a cuăta de grabă mijloacele de apărare, cu ajutorul cărora să stingem urmările rele, nimicitoare, ale vremilor celor noue.

Și această puțință de schimbare îi e dată! Doar nu stă un sat numai dintr'un om! Dacă acela nu se mai arată dornic a fi cinstit de tot satul lui, — de ce să-l mai cinstim cu de-asi!

Conducerea națională trebuie să și caute alte puncte de razim în fiecare sat! Și acestea le poate găsi. Iaca cum:

Să căutăm a avea un bărbat de încredere în fiecare comună! Acolo unde preotul voește să și păstreze și mai departe rolul frumos, nobil, sfînt chiar, pe care l'a moștenit dela bunii sei înaintași, dela vechiul rînd al preoților noștri, simpli cum erau, dar cu inimă românească neumbrită de nici o faptă contrară chemării neamului, — acolo să și l păstreze cu cinste, spre deplină bucurie a noastră, a tot neamului! Căci lui i se cade mai mult ca ori-și-cui.

Acolo însă, unde preotul s'a „modernizat” de tot, și nu mai are țaria sufletească de apostol național, pe care o aveau înaintașii sei, — acolo conducerea națională să și caute alt punct de razim, alt bărbat de încredere! Dacă de pildă cantorul e un om mai deștept, cu un pic de vază în sat și cu mai multă inimă bună, — acolo să fie el încredințat a fi omul de încredere al partidului nostru național! E aceasta o slujbă așa de onorată, așa de cinstită, încît ea pune cununa de netrecătoare mărire pe

fruntea celui ce o primește și o poartă cu vrednicie! Acest cantor să ne fie totodată învățătorul nostru național în sat, care să învețe pe tinerii rămași fără carte, a ceti și a scrie, pe cei ieșiți din școala de stat, să-i învețe a ceti românește cu slovele „ungurești” învățate în școala maghiară. Mai ales că acele slove nici nu s'ungurești, ci s'latine, le-am putea zice românești, căs ale părinților noștri, nu a hoardelor arpădine!

Acest cantor și învățător național, va împlini în acest fel o chemare atât de sfântă și de prețioasă, încât el va ajunge a fi sufletul satului și mândria noastră în acel sat! Preotul în un astfel de loc, va rămînea în umbră, — dacă așa-i mai place.

Iar acolo unde avem pe alt om vrednic, bun știutor de carte și însuflețit naționalist, și poate cantorul e bătrîn, — acolo încredințați acestui om frumoasa chemare de bărbat de încredere și apostol național.

Acestea sînt niște păreri. Conducerea națională afle allele mai bune, — dar ceva să facă, căci așa nu mai merge!

Rușinea pașită la Arad, trebuie să urnească odată lumea la organizarea partidului, de sus până jos! Cu preoții unde să poate, fără ei, unde ei nu să mai simt chemați ori vrednici de acest rol, alit de însemnat pentru viitorul nostru național.

Din nenorocitul Bihor.

Pedeapsă de 100 coroane pentru slujirea unui parastaș pentru Vlaicu.

Celîm în „Românul” dela 26 Oct.: În ziua de 21 Octomvrie, cînd s'a ținut obicinuita adunare de toamnă a preoșimei gr. or. din tractul Tinca (în Bihor) sub presidenția mangristului Nicolae Rocsin, inteligența din Tinca și jur i-a rugat pe domni preoși să slujească o sf. liturghie pentru regretatul Aurel Vlaicu. Cînd i-a ajuns știrea asta la ureche, bursucul N. Rocsin, a început să se răfoiască și să i certe pe preoși că... „iar vreau să facă demonstrații valaha”. I-a mai făcut luători aminte la sfînta congruă și la alte multe canoane mangriste. După ce însă domnul mameluc N. Rocsin și a văzut de drum, preoșii ce erau de față au slujit sf. liturghie pentru acel ce-a fost Aurel Vlaicu, pe care marele N. Rocsin l'a făcut de două parale. Lumea s'a împrăștîiat și cînd preoșii s'au dus la bîrt unde erau chemați de prola lor, acolo avînd să se țină cuvîntoasă conferință preoțească, — Jupinul Rocsin s'a făcut pară, că popii nu i's'au supus și le-a adus la cunoștință, că sînt pedepsiți fiecare cu cite douăzeci coroane.

Facem propunerea, ca cele 100

coroane să i-se dea lui Mangra, bani de drum pînă la Badgastein! (unde s'a arucat în rîu Bogdanoviciul sîrbilor, un fel de Mangra și acela).

Foarte frumoasă

e icoana națională:

„Intrarea lui Mihai-Viteazul în Alba-Iulia”

pusă în vînzare de Librăria Națională din Orăștie. E icoană mare, de 60 cm. lată, 45 cm. naltă, lucrată în colorii arătînd pe Mihai cum vine calare învingînd de generalii sei, și întrînd prin poarta de sus a cetății, unde-iese în cale Episcopul catolic și mai marii cetății de-l primesc închinîndu-i-se. Clipă mareată, doar cea mai măreață în istoria neamului nostru!

Prețul icoanei e: 2 cor. 50 fil. trimisă franco, sau 2.75 franco-recomandat (cînd ești sigur că nu ți se perde pe postă). Cel ce ia 10 deodată, le capătă cu 21 cor. franco!

Tot așa de frumos și mare, și tot cu același preț să capătă dela aceeași Librărie: Chipul eroilor dela 1784:

Horia, Cloșca și Crișan!

Cumpărați-le cu toții și n'o să vă rău pară de banii dați pentru ele!

NOUȚĂȚI

O rază de nădejde începe se lumineze sufletele — băncilor. Foile dela 28 Octobrie aduc cu mare bucurie știrea, că Banca Germaniei a scăzut interesele dela 6 la 5½, adică a ieftinit banii cu jumătate de percent (După 100 cor. nu mai ia dela băncile pe care le împrumută și ea, 6 coroane, ci numai 5 și 50 fil.). Și scriitorii părții economice a foilor leagă de asta nădejdea unei întoarceri spre bine a stărilor pe piața de bani. Pe încetul pe încetul se vor mai încălzi și băncile mai mici, dacă cele mai mari slobod cit de cit din camele și dau curs la bani să mai vină în jos, — și nu ca pîn'aci, cînd tot cereau să se adune banii dela oameni și să li se trimiță lor în sus, — aducînd prin asta mult nechez marelui mulțimi de datorasi.

Să nădăjduim dară, a fi ajuns la punctul descordării pe piața de bani.

Sfințire de biserică în Turdaș. Duminecă, în 9 November n., să va săvîrși sfințirea bisericii gr. ort. române, renovată din temelie, aproape ca zidită de nou, din comuna vecină Turdaș. Sfințirea se va face prin Mandatarul Exc. Sale Metropolitului, dl asesor konzistorial Nicolae Ivan, însoțit de dl protopop tractual V. Domșa și numărîți preoși. Sfințirea e un praznic care încunună munca și jertfa curată a poporului nostru gr. or. din Turdaș pentru biserică și școala sa, — căci și la școală s'au terminat lucrările ce mai erau de făcut, — jertfe pentru care poporul vrednicește toată lauda, dimpreună cu preotul său dl Adam Todor și cu comitetul parochial, cari au stăruit din răspuțeri pentru un lucru bun! Dzeu să le răsplă-

tească ostenelele și jertfele, ajutîndu-le să-și afle mîngăere dulce sufletelor în biserică și bucurii prin sporul copiilor lor în școală!

Turneul V. Antonescu — și-canață! — Aflăm că trupa V. Antonescu a fost nevoită să amine reprezentajia dela Lipova, deoarece s'a înștiințat acolo pe neașteptate — o trupă maghiară. Reprezentația românească era să fie la 31 Octomvrie n. și 1 Noemvrie n. dar trupa maghiară n'are de gînd să se cîntească pînă la 5 Noemvrie n. Astfel termenul reprezentațiilor dela Lipova se va vesti mai tîrziu.

Vedem că aici e o manevră cu plan făcută. Ori unde oaspeții noștri sărbătorii s'au vestit că joacă, încep să le taie drumul — cite o trupă maghiară, zădărnindu-le planul. Așa a fost cazul la Blaj, Beiuș, Lupova, Oradea-mare. Cum, în îngăduința ce a primit dl Antonescu dela guvernul ungar, se spune că în locurile unde joacă o trupă maghiară nu poate juca trupa românească în aceeași vreme, — ne putem face ușor sama cit prejuieste această îngăduință dacă li-se pune oaspeților noștri în coastă pretutîndeni o trupă maghiară...

În urma acestei împrejurări, planul de drum al artiștilor noștri a fost încitva schimbat. Astfel, la Lugoj, reprezentațiile vor avea loc la 31 Octomvrie n., la 1 Noemvrie n. și la 7 Noemvrie n.

Advocați noi. Dl Dr. Lionel Blaga, originar din Lancrăm, a depus cu bun succes cenzura de avocat înaintea comisiei cenzurătoare din Tîrgul-Mureșului.

— Dl Dr. George Dănilă, din Hunedoara, a depus cu succes cenzura înaintea aceleiași comisii. Dl Dr. Dănilă își deschide cancelaria advocațială în Hunedoara.

Felicităm pe noii advocați.

Deschidere de cancelarie. Aduc la cunoștință că mi-am deschis cancelaria advocațială în Becicherecul mare (Nagybecskerek), Piața mare (Főter) Nr. 11.

Dr. Cornel Petroviciu,
advocat.

1-3

S'a găsit timpul nenorocitului patriarch Bogdanovici. După 8 săptămîni dela moartea, ba sinuciderea sa, — s'a găsit în urmă trupul nenorocitului Vlădic sîrbesc, cel ce a nebunit, muștrat de gînduri pentru că lăsase pe guvernul lui Lukács să-și bage mîna în cassa bisericii sîrbești, — precum am arătat. Trupul lui s'a aflat în rîul Aache înșepenit între picioarele unui pod ce e tras peste acel rîu. E cu totul ieșit din forma de trup omenesc. Pe el haine nu erau ci numai ghețele în picioare. Partea de asupra a obrazului îi lipsește, dusă de apă, lovită de lemne ori mîncată de pești, numai falca din jos stă întregă.

Trupul nenorocitului a fost pus în un sicriu dublu și așa va fi adus

la Carloviț și îngropat cu onorurile ce se dau arhierului.

Cununie. Dl Titus Vulcu din Vinul-de-jos, își anunță cununia cu dșoara Salomia Romoșan din Șibișeni, care va avea loc Duminecă, în 2 Noemvrie st n. 1913, d. a. la 3 ore, în biserică gr.-or. rom. din Șibișeni.

— Dl Nicolau Opriș, inv. în Dridif și dșoara Elena Crăciun din Cărpiniș, vestesc sărbarea cununiei lor religioase ce se va celebra Duminecă, în 9 Nov. n., la 2 ore p. m., în biserică gr.-or. din Cărpiniș. — Din privilegiul logodnei au trimis 10 cor. fondului ziaristilor.

Dorim deplină fericire.

5 băieți români dela 12 ani în sus și cu 3 pînă la 5 clase elementare, s'au însinuat la Reuniunea meseriașilor români din Orăștie, ca să fie primiți ca învățăcei la vre-o meserie. Măestrii cari voesc să ia la meserie pe vre-unul, să se adreseze la Reuniunea meseriașilor români din Orăștie (Președinte dl Adrian Cristea, funcționar la „Ardeleana”).

Din Arhiepiscop paroh. Un caz rar, dar s'a întîmplat. Arhiepiscopul catolic rus Simon, care acum împlinește 72, ani a fost numit paroh. Despre trecutul acestui arhiepiscop-paroh se spune, că pînă în anul 1892 a plinit slujba de rector al seminarului din Petersburg, după care a fost numit de episcop ajutător. Ca episcop ajutător a slujit pînă la anul 1897, în care an, ca Arhiepiscop substitut, a publicat decretul dat de Sfinția Sa Papa Leo XIII privitor la rusificarea catolicismului, care decret fiind oprit de guvern, nu era iertat să-l publice. Pentru acest paș al seu, arhiepiscopul a fost îndepărtat din Petersburg și trimis la Odessa, unde a stat pînă în 1901, cînd a fost lăsat iară liber. De aici arhiepiscopul a călătorit la Roma, unde a făcut cunoștință cu principele Sapicha care tocmai atunci a fost numit de arhiepiscop în Polonia, și care vîzîndu i starea, la rugarea sa proprie, l'a numit de paroh al unei biserici din Cracovia, în Polonia.

În predica de întroducere noul „preot” a spus credincioșilor săi și acestea: „Oamenii zic, că unui arhiepiscop o parohie, e o stare neînsemnată. Eu înse sunt de acea credință, că ori-ce serviciu bisericesc e însemnat, deoarece fiecare dă pulința de a lucra pentru mîntuirea sufletelor”.

Membru pe viață cu taxă de 25 cor. s'a înscris la Reuniunea meseriașilor români din Orăștie, dl măestru cojocar Nicolae Crișan.

Cancelarie de comerț. Am onoare a aduce la cunoștință, că mi-am deschis o cancelarie de comerț pentru efeptuire de vînzare, cumpărare, împrumuturi, anunțuri, căsătorii, și ori-ce fel de informațiuni, în Caransebeș, strada Traian Doda (casa Stempel). Corespondență: în limba română, maghiară, germană și sîrbă. Oferind-vă serviciul meu, pentru care primesc ori-ce rezponzabilitate, semnez cu stimă Sever Domșa.

Călbeaza

la oi și vite mari, boi și vaci se vindecă numai prin medicina probată a apotecarului **SIMION ONICIU** din Abrud (Abrudbánya).

O doză (porție) pentru o oaie costă 60 fileri.

O doză (porție) pentru vite mari, 3 cor.

Comandele să pot face numai dela inventatorul medicinei:

SIMEON ONICIU,
apotecar în Abrud (Abrudbánya).

(113) 1-5

„Foia Interesantă“ de pe 1912 o avem legată în volum! Celor-ce au fost trimis bani pentru ea, — li-s'a trimis tuturor! — Prețul 1 cor. 40 fil. franco! — Tot așa volumele de pe anii de mai înainte!

Nouă bucurie vestim fraților nostri Români:

Icoana cu chipurile
lui

**HORIA,
CLOȘCA,
CRIȘAN**

a fost scoasă de sub tipar! E o Icoană națională, lucrată cu multă grijă, în colorii, și să află de vânzare la „**Librăria Națională**“ S. Bornemisa din Orăștie (Sváros).

Icoana capilor revoluției dela 1784. e făcută după chipurile care să află în Muzeul-Bruckenthal din Sibiu, chipuri de pe vremea lui Horea, făcute de un pictor de atunci la cererea guvernatorului Ardealului, ca să rămână chipul răsculătorilor țărani. De pe acele tablouri din Muzeu s'a luat fotografie, iar după fotografie a făcut Librăria Icoana asta. Așadar e chipul cît să poate de credincios a eroului Horia și a soților sei.

Să poate căpăta pentru suma de 2 cor. 50 fil. franco, — iar franco-recomandat (cînd e sigur, că nu se perde pe post), pentru cor. 275.

— Cel care comandă la un loc 10 bucăți, le capătă în loc de 27-50, cu numai 21 cor.!

Cereți toți această Icoană frumoasă, care e o podoabă vrednică a casei fiecărui Român.

Prețul să-l trimiteți înainte, căci cu ramburs nu se trimite Icoana!

Pentru America prețul e următorul: 60 cenți o Icoană singuratică, franco recomandat!

Două Icoane luate de-odată să trimit franco recomandat pentru 1 dollar!

— Tot ael și tot cu acel preț:

„**Intrarea lui MIHAI VIIEAZUL** în Alba-Iulia“.

Cine comandă amîndouă chipurile de-odată, cruță cheltuiala de postă la unu din ele! Cu 4 cor. 70 fil. (în loc de 5 cor.) le capăta pe amîndouă franco, sau cu 4 cor. 95 franco-recomandat, în loc de 5.50.

Pentru America:

Amîndouă Icoane, alui Mihai și alui Horia, cumpărate de-odată, să trimit pentru 1 dollar franco recomandat!

Trimiteți prețul înainte la:

„**Librăria Națională**“
S. Bornemisa
Orăștie Szászváros.

Anul I. și II. dn „**BOBÎRNACI**“,

dînd cîte un volum de 100 pagine, cu mii de glume, umor, satiră, — foarte producătoare de haz, — le avem legate în volume deosebite, pe care le vindem cu 35 cenți unul, trimis franco recomandat la America.

Administrația „**Libertatea**“
în ORĂȘTIE (Szászváros)
sau la **Librăria Națională**, tot aici.

„**Cele mai frumoase!**“

Așa să chiamă volumașul de poezii populare scoase acum de sub tipar de „**Librăria Națională**“ dela Orăștie, poezii alese de dl Seb. Bornemisa, redactorul revistei „**Cosinzeana**“.

Cel cărora vă plac poeziile populare (și la toată lumea plac pentru farmecul din ele!), cumpărați-vă această cărticică de poezii populare și veți avea o neîncetată plăcere citindu-le, căci ele sunt într'adevăr, cum le spune titlul cărții: „**Cele mai frumoase!**“

Prețul 60 fileri, trimise franco.

Compactor român

executînd lucrări de compactorie, dela cele mai simple până la cele mai fine, — legături de cărți pentru biblioteci, broșuri, protocoale pentru cancelarii, cărți de bănci legate în pînză, piele ori moleschin, trainic și fin, cu vignete simple ori aurite, —

— avem la Orăștie! Recomandăm celor ce au biblioteci private ori a societăților, să se adreseze pentru compactarea cărților din ele, dlui **Petru Ilieș**, compactor în Orăștie.

ARDELEANA

instituit de credit și economii în Orăștie.

Primește depuneri
spre fructificare cu

5, 5¹/₂ și 6%

după mărimea sumei, termenul de abdicere și după natura depunerii.

Darea de interese după depuneri o plătește institutul.

(1109) 6—12

Direcțiunea.

Casă de vânzare.

Subscrisul îmi fac vânzătoare din mână liberă, casa aflătoare în comuna Sereca, cu licențe de crîsmă, trafic și altele. — Doritorii să se adreseze la subscrisul

Petru Lup,
(1155) 1—2 Szereka, p. Szászváros

CAUT LOC.

Sunt tiner de 21 ani, bine dezvoltat, cu praxă de 3 ani ca mașinist la mașina de oleu brut, sistem Korona. Doresc a găsi loc la vre-o întreprindere sau la o moară, pentru a conduce motorul. Adresa o dă foaia.

(—) 1-1.

Casă cu crîsmă și boltă de vânzare în Orăștie.

Din cauza bătrînetelor și rămînînd singur, vădov, fără ajutor, casa din strada Timarilor Nr. (colț), cu poziție bună, are licență de beuturi, trafic și boltă, să vinde din mână liberă. Casa constă din 8 încăperi; 2 curți: una pentru oaspeți, îmbrăcată cu viță de vie, alta pentru hoară, etc.; pivniță betonată, spațioasă, pentru 28 buți, 2 cocini, șopru, grădină, fîntină, cuclărie arangeată modern și iluminată cu lumină electrică.

(1125) 3—3 **Gyula József.**
în Orăștie.

CASSA DE PĂSTRARE (Reuniune) IN SĂLIȘTE

AVIZ

Cassa de păstrare (reuniune) în Săliște, primește depuneri spre fructificare

cu 5 și 5¹/₂ %

după mărimea sumei și termenul de abdicere.

Darea de interese o plătește institutul.

(1042) 16—20

DIRECȚIUNEA

CAPITAL SOCIAL Coroane 1,200.000.

Giro-Conto la „**ALBINA**“ — Postsparkassa ung. 29.349

„**Banca Generală de Asigurare**“ societate pe acții în Sibiu (Nagyszeben) — este:

întîia și singura bancă de asigurare românească, înființată de băncile românești de împrumut din Transilvania și Ungaria.

Prezidentul direcțiunii: **Parteniu Cosma**, directorul-executiv al „**Albinei**“ și președintele „**Solidarității**“.

„**Banca Generală de Asigurare**“ face tofelul de asigurări în deosebi: asigurări contra pagubelor din foc și asig. asupra vieții în cele mai favorabile combinațiuni.

Asigurările să pot face la oricare bancă românească (Instituit de credit), precum și la agenții și bărbaiți de încredere al Societății. — Prospective (îndrumări și lămuriri), tarife și informațiuni să dau gratis și îndată.

Persoanele cunoscute ca acvixatori buni și cu legături, pot fi primite ori-cînd în serviciul Societății.

„**Banca Generală de Asigurare**“ dă lămuriri gratuite în ori-ce treburi de asigurare, fără deosebire că acele asigurări sunt făcute la ea sau la altă societate de asigurare.

Cei interesați să se adreseze la: „**Banca Generală de Asigurare**“, Centrala din Sibiu—Nagyszeben ori la Agenturile ei principale din Brașov (il. „**Albina**“) și Arad (József Horeszög-ut 1/a), în Orăștie la „**ARDELEANA**“ (dl **Simion Dămian**, funcționar).

Telefon Nr. 188

Telefon Nr. 188

(1011) 25-32

OLIVIU PASCU,

= inginer diplomat =
ORĂȘTIE—SZÁSZVÁROS
Strada Berliului Nr. 8.

Întreprinde ori-ce lucrări tehnice și anume: măsurări de pământ, de păduri, parcelări, corecții de hotar, brazde, cit și desemnări de mape și schițe.

Pregătește planuri și prelininare privitoare la ori-ce-fel de clădiri și alte lucrări; edifică vile, case de locuit, clădiri economice, plafoane, și poduri de betonarmat, șosele, trenuri normale, trenuri economice și industriale, canale, apaducte, jilipe, etc.

Interesații sunt rugați a să adresa cu încredere firmel, care cu plăcere le va sta la dispoziție!

21—28
(1023)

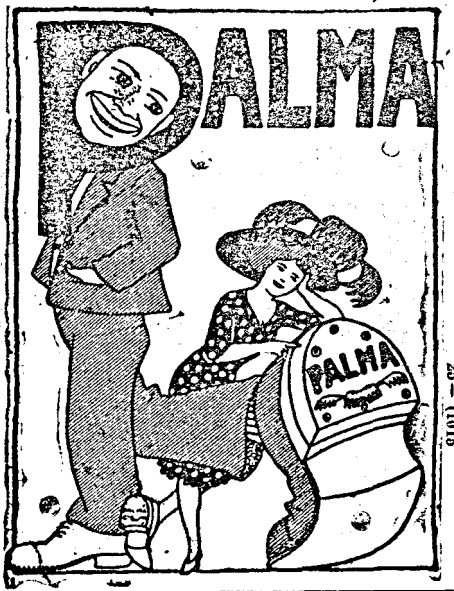
Prăvălie nouă în Turda.

Atragem luarea aminte a on. public român din Turda și jur la prăvălia nouă de specerie deschisă în piață (în locul fostei prăvălii alui Bologa, lângă ospăteria lui Becski).

Aranjind cu totul din nou prăvălia după recerintele de azi; vom avea în vedere a servi onoratul public în mod cinstit, cu preț moderat, marfă bună.

Rugăm onoratul public român a ne sprijini!.. căci în deschiderea prăvăliei am contat cu totul la ajutorul și sprijinul prețios al publicului românesc.

Cu stimă deosebită,
Hossu și Urcan,
comercianți.

Invățacei.

2 băieți, dela 14 ani în sus, din familie bună, să primesc ca *invățacei*, la:

Petru A. Moga
franzelar în Blaj
(Balázsfalva)

(1091) 9-10

VIN VECHIU

calitate foarte bună, de masă, — să afle de vânzare la subscrisul, în mic și mare.

Prețuri foarte convenabile. Cei ce fac ospete, cruță mult luind vinul la mine!

Emil Andrae,
(1129) 3-3 Orăștie, str. Schmidt 7-a

Casă cu 3 odăi,

cugă, pivniță și șopron mare, șură, două cotețe, curte frumoasă cu 2 despărțăminte, etc. aflătoare în strada Lungă din Orăștie, e de vânzare din mână liberă.

Doritorii a o cumpăra să se adreseze la Gerasim Bota, în Petrifălău No. 36. (Peterfalva, (1132) 3-3 p. Szászsebes)

Un proprietar de prăvălie

în apropierea Clujului, om mai în vîrstă, dorește cunoștința cu o femeie serioasă, fără copii, cu scopul de a se căsători și a chivernisi împreună prăvălia, ce reprezintă avere de 30.000 cor. Viitoarea soție să aivă un capital cam de 10.000 cor. — Răspunsurile a se trimite la administrația „Libertatea”, pe adresa R. M.

(1131) 3-3

VINURI

vechi și noi — de vîndut!

Adresați-Vă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Șiria (Világos), **PETRU BENEĂ**, căci Vă trimite numai *vinuri bune, curate* și pe lângă prețurile cele mai moderate!

Vinuri vechi: Vin alb 82 fl., Rizling 86 fl.,

Roșu 1 cor. Siller 78 fl.
Carbenet 1 cor. 10 fl.

Vinuri noi: Alb 58 fl., Siller 60 fl., Rizling 62 fl.

Rachle de trevere (comină) K. 1.60.
Rachle de comină, specialit. K. 2.20.

Prețurile sunt semnate după litru, în fileri. Vinurile și rachia să expedieze sub îngrijirea proprie, dela 50 litri în sus, cu rambursă. *Vase imprumutate pe timp de 2 luni.* Pentru călătatea vinului garantez:

PETRU BENEĂ,
(947) 12- — proprietar de vii în Șiria Világos, (Arad. m.)

„ATELIERUL DE ȚESĂTURI ȘI CUSĂTURI ROMĂNEȘTI“

Din ORĂȘTIE (SZÁSZVÁROS)

Dă împrumut: pentru serate și baluri:

porturi femești: de Orăștie, Pădureancă și Tulgheș, pentru taxa de folosință a costumului cor. 10.— plus spesele de porto. *Costume de Călușeri* pentru taxa de folosință a unui costum cor. 5.— plus spesele de porto.

Are de vânzare:

(1184) 2-

costume complete port de Tulgheș à cor. 100.—
costume complete port de Orăștie à cor. 160.—
costume complete port de Pădureancă à cor. 120.—

— *Primește comande de tot felul și execută după modele din Atelier.* —

Fabrica Română de lumini

de ciară alui **Ioan I. Moga** din Poiana (Polyán, Szebenm.) face cunoscut că pregătește și vinde tot felul de *lumini de ciară* albe și galbene și cu flori, pentru biserici și pomeni.

Mă rog pentru binevoitorul sprijin al onoraților preoți, negustori și epitropi.

Cumpăr ciară curată de albine

în cantități mari cit și mici, ceea ce aduc la cunoștința stuparilor! (1131) 3-3

Casă de vânzare.

Casa din Orăștie Ulița-Lungă Nr. 2 avind 5 odăi și 1 cugă, apoi grajd, curte fintină cu pompă,

e de vânzare

din mână liberă. Una din odăi e întocmită ca local de prăvălie, cu ușă în stradă.

Pentru informații mai deaproape a se adresa la proprietarul:

Ioan Glodariu
proprietar, în Ludoșul-mare (posta Apoldul mic: Kísapó) (1133) 2-2

13 jugăre de pământ în hotarul Hațegului

și împreună cu ele casa de locuit, cu curte mare, frumoasă, — de vânzare din mână liberă. A să adresa la proprietarul:

Romulus Popescu
(1121) 4-4 în O-piski, poșta Piști.

Carol König

pictor de odăi,
de firme și zidiri,

ORĂȘTIE, Piața riului Nr. 7.

(986) 26-26

„Compagnie General Transatlantique“
Linia Franceză

Linie regulată directă
de vapoare repezi,

Havre—Newyork

și
Canada

peste Basel (Elveția) și Paris.

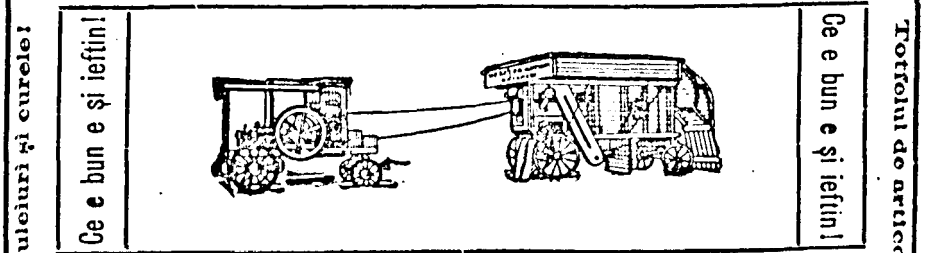
Cancelarii:

Budapesta, VII. Baros-tér. 15.

Telefon: **József 14-97.**

(1033) 18-26

„AGRICOLA“, Intraprin. de mașini agricole și motoare BUDAPEST, V. Kóráll-utca 9.

Motoare de oleu brut originale șvedtene și originale DIESEL, pentru instalațiuni de mori și pentru alte scopuri industriale. Motoare de benz n și oleu brut pentru garnituri de trălerat, cari funcționează în toată țara spre deplina îndestulare a cumpărătorilor.

Se află pururea în depozit!

Prețuri moderate! Condițiunile cele mai favorabile de solvire în rate pe mai mult ani. Catalog de prețuri și des. și ri de specialitate se dau la cerere gratuit și franco. (1136) 1-12

Correspondență românească!